PROGRAMACIÓN DOCENTE DE ORGANOLOXÍA

CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA

TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLOS DECRETOS 163/2015 E 171/2015)

CURSO 2024-2025

<table>
<tr><th colspan="12">1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN</th></tr>
<tr><th colspan="12">ORGANOLOXÍA (2º cuadrimestre)</th></tr>
<tr><td>ESPECIALIDADE:</td><td colspan="8">TODAS</td><td>ITINERARIOS:</td><td colspan="2">TODOS</td></tr>
<tr><td>CARÁCTER:</td><td colspan="8">Formación Básica / OBRIGATORIA</td><td>TIPO DE CLASE:</td><td colspan="2">COLECTIVA</td></tr>
<tr><td>DEPARTAMENTO:</td><td colspan="8">MUSICOLOXÍA</td><td>XEFE DE DPTO.:</td><td colspan="2">Sergio Añón Lijó</td></tr>
<tr><td>CURSOS</td><td colspan="2">1º curso</td><td colspan="2">2º curso</td><td colspan="2">3º curso</td><td colspan="2">4º curso</td><td>COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>CUADRIMESTRES</td><td>I</td><td>II</td><td>III</td><td>IV</td><td>V</td><td>VI</td><td>VII</td><td>VIII</td><td>Horas de clase semanais:</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td>ECTS/CUAD.</td><td></td><td></td><td></td><td>3</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Observacións:</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="2">DOCENTES:</td><td colspan="8">NOME E APELIDOS</td><td>EMAIL/TEL/WEB</td><td colspan="2">TITORÍA</td></tr>
<tr><td colspan="8">Pablo Ruibal Armesto</td><td>pabloruibal@gmail.com</td><td colspan="2">Venres 9,00h *
* Pedirase cita. En caso de que alumno non poida asistir nesa hora poderase concertar unha titoría on line ou presencial solicitándoa ao docente</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="2">2. DESCRITOR E COMPETENCIAS</th></tr>
<tr><td colspan="2">DESCRITOR
Fundamentos de acústica dos instrumentos. Estudo dos instrumentos musicais, a partir dos diferentes enfoques históricos, tanto antropolóxicos como técnicos ou científicos. Coñecemento das clasificacións dos instrumentos máis importantes, atendendo aos Criterios dos/as principais tratadistas.</td></tr>
<tr><td colspan="2">COÑECEMENTOS PREVIOS
Un adecuado nivel de coñecementos sobre determinados aspectos de Historia da Música e de Teoría musical
Coñecemento dos instrumentos habituais na cultura occidental no ámbito académico, popular e folklórico</td></tr>
<tr><td colspan="2">RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS
A trama que conforman os contidos das disciplinas de formación básica constitúen a base imprescindible que permite acadar unha comprensión completa do feito musical tanto no ámbito interpretativo, como no compositivo e no pedagóxico. No caso concreto da Historia da Música, existe unha complementariedade obvia coas disciplinas de Historia dos Instrumentos, Organoloxía e Música e Culturas.</td></tr>
<tr><td>COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:</td><td>T1, T2, T4, T8,</td></tr>
<tr><td>COMPETENCIAS XERAIS:</td><td>X9, X10, , X12, X14, X20n X26</td></tr>
<tr><td>COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:</td><td>EC6, ED7, EI4, EM3, EP11</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ver a lista e descrición de competencias nos Decretos 163/2015 e 171/2016</td></tr>
</table>

3. OBXECTIVOS	
DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Valorar o instrumento musical e o patrimonio instrumental a través do seu coñecemento	X9 ,X14, X20,X26
Promover unha reflexión crítica sobre o coñecemento histórico do instrumento, as súas potencialidades e os seus límites a través de diferentes medios como a iconografía e os principais tratados teórico-prácticos que nos informan sobre os instrumentos en cada época.	T1,T2, ,T4, ,T8 X9,X10,X12,X14, X20, X26
Entender os fundamentos acústicos do son e as súas propiedades en relación coa práctica instrumental.	T1,T2, ,T4, ,T8, X9,X10,X12,X14,X16,X20, X26
Coñecer a morfoloxía e as principais cualidades das principais familias instrumentais en Occidente así como principios que posibilitan a obtención do son nos distintos instrumentos musicais e os factores que interveñen nas calidades tímbricas que os caracterizan.	T1,T2, T4,T8, ,X9,X10,X12,X14, ,20, X26
Diferenciar as principais clasificacións instrumentais e comprender a utilidade das mesmas	T1,T2, T4, T8, X9,X10,X12,X14, X ,20,X26

4. CONTIDOS*		
TEMAS	Descritor Subtemas	Sesións
Tema 1. A ORGANOLOXÍA, OS INSTRUMENTOS MUSICAIS.	1. Definición de organoloxía. 2. Campos de estudo da organoloxía. 3. O instrumento como obxecto material e como obxecto funcional. 4. Fontes para o estudo: iconografía, tratados, literatura, arqueoloxía.	1
Tema 2. CLASIFICACIÓNS DOS INSTRUMENTOS	1 Sistemas occidentais 1.1 Clasificación de Victor Mahillon. 1.2 Clasificación de Curt Sachs e Hornbostel. 1.3 Sistemas posteriores a S&H 2 Sistema chino e indios de clasificación instrumental.	1
Tema 3. COMPORTAMENTO ACÚSTICO DOS INSTRUMENTOS MUSICAIS	1. Parámetros de son: intensidade, altura e timbre. 2. Escalas dos harmónicos. 3. Produción de son en instrumentos musicais.	3
Tema 4. A ICONOGRAFÍA MUSICAL	1. A imaxe e información. 2. Cuestións básicas da iconografía musical, problemas de lectura iconográfica 3. Estudo particular do Pórtico da Gloria, en Santiago de Compostela.	1

Tema 5. DESCRICIÓN FORMAL, SONORA E EVOLUTIVA DOS INSTRUMENTOS OCCIDENTAIS MÁIS REPRESENTATIVOS	1.Historia do instrumentarium occidental 2. Idiófonos e membranófonos 3.Os instrumentos de corda. Corda pulsada. Corda fretada. Instrumentos de tecla. 4.Flautas. Instrumentos de lingüeta simple e dobre. Instrumentos de boquilla e presión labial Instrumentos de lingüeta libre. 6.Instrumentos de percusión. 7.Electrófonos	6
Tema 6 HISTORIA DOS INSTRUMENTOS E AS AGRUPACIÓNS NA MÚSICA OCCIDENTAL* ***Os contidos deste tema se impartirán de xeito transversal no tema 5**	1Antigüidade Grecia e Roma. 2.Os instrumentos Na Idade Media. Fontes. Instrumentos principais. 3. Renacemento. Características xerais. Fontes. Agrupacións instrumentais. 4.Barroco. Evolución dos instrumentos. Agrupacións instrumentais . 5.Clasicismo. O fortepiano. Novos instrumentos. Agrupacións instrumentais 6.Século XIX Cambios técnicos. Novos instrumentos. Agrupacións e cambios na orquestra 7.Século XX. Electrófonos. Percusión. Agrupacións. Novos sons	2
Actividades complementarias e de repaso		2
	Total Sesións	16
	* O temario axustarase en última instancia aos contidos expostos no seu caso polo docente	

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición de contidos polo docente	24	0	24
Estudio individual	0	36	36
Preparación e realización de traballos sobre os contidos	2	10	12
Exposición traballos extraordinarios	3	12	15
Actividades de avaliación – Probas e revisións	3	0	3
TOTAL HORAS:	32	58	90

6. AVALIACIÓN			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Probas obxectivas: Probas escritas, baseadas en contidos conceptuais expostos na clase polo docente ou polos alumnos	-Asimilación dos contidos. - Demostrar a capacidade de relacionar conceptos e ideas por escrito con soltura e madurez expresiva. -Uso correcto dos conceptos e terminoloxía estudados na aula. -Coñecemento das características sonoras do repertorio estudiado. -Capacidade de concreción é síntese -Capacidade para relacionar ideas e conceptos. -Capacidade para relacionar contido de forma diacrónica e sincrónica. -Claridade e orde na exposición das ideas. -Aplicación práctica dos conceptos estudiados na aula. -Corrección gramatical e ortográfica. -Adecuación do rexistro lingüístico. * O valor máximo das preguntas sinalarase nos exercicios. A valoración do docente de cada pregunta será proporcional á cantidade e calidade de exposición de contidos do alumno e á adecuación da expresión aos obxectivos propostos . Por tanto a valoración pode variar dende o 0 ata o valor máximo da pregunta. ** Non se admitirán párrafos de exame que presenten a mesma redacción que a dos temas entregados na aula: de ser ese o caso a pregunta invalidarase automáticamente *** non se admitirá a ningún alumno despois dos primeiros dez minutos tras o comezo so exame	X10, X12,X14, ,X26	80%
Seguimento diario Avaliación mediante observación directa. - Realización de traballos de busca de información relacionados co temario e exposición dos mesmos na aula. -Observación da actitude de alumno na clase	-Realización dos exercicios prácticos propostos nas datas previstas. -Aplicación práctica dos conceptos estudiados na aula - Capacidade de relacionar conceptos e ideas -Participación activa nas clases -Capacidade de síntese dos aspectos tratados na aula mediante comentario de textos ou preguntas directas - Emprego adecuado das ferramentas informáticas adecuadas as actividades propostas - Referencia adecuada as fontes utilizadas	T1,T2, ,T4,T8, X12,X14, ,X26	20%
-Para poder optar á ponderación, a nota final das probas escritas non deberá ser inferior a 4,5 . No caso de que non se supere esa nota nun dos parciais, dita nota non entrará no cálculo da media final considerándose esa proba como non superada tendo que ser repetida. -A simple asistencia non conleva a avaliación positiva. Se o traballo do alumno durante o cuadrimestre non resultase nunha nota positiva, a influencia final na nota de exame pode ser nula ou negativa -A non realización das tarefas obrigatorias no prazo previsto terá como consecuencia unha cualificación de cero na parte correspondente da avaliación continua -Os alumnos que superen as 4 faltas de asistencia permitidas perderán o dereito á avaliación continua (ver avaliación alternativa). -Incorrer en plaxio (non facer a adecuada referencia ás fontes empregadas) nalgunha actividade ou o emprego de calquera fonte ou ferramenta non permitida nunha proba implica a inmediata cualificación de cero na actividade .			

-Poderanse conceder matrículas de honra ao 5% do alumnado coas mellores cualificacións, sempre que acaden como mínimo un 9 na media entre exames e avaliación continua. O alumno terá tamén que realizar ademais un traballo en formato de artigo, cuxo tema será libre mais sempre relacionado cos contidos da materia impartida. O tema será consensuado co docente e a extensión e demais condicións serán determinados por este. Así mesmo, se houbera varios candidatos coa mesma nota, este traballo extraordinario serviría para desempatar entre os aspirantes. O traballo será susceptible de ser publicado na revista do centro.

ADIANTO DE CONVOCATORIA.. Nese caso considerarase a realización dun exame escrito igual ao exposto no apartado anterior e podendo aplicar as notas da avaliación do curso anterior en caso de alumnos con avaliación continua. De non ser así os alumnos farán un exame similar o utilizado para a avaliación alternativa

6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
Probas obxectivas: Probas escritas, baseadas nos contidos conceptuais do temario exposto arriba -Desenvolvemento de cuestións longas con exemplos e explicacións que amosen a asimilación dos textos presentados -Resolución cuestións puntuais directas en preguntas cortas. - Desenvolvemento de respostas a partires de imaxe ou vídeo	-Asimilación dos contidos. - Demostrar a capacidade de relacionar conceptos e ideas por escrito con soltura e madurez expresiva. -Uso correcto dos conceptos e terminoloxía estudados na aula. -Coñecemento das características sonoras do repertorio estudiado. -Capacidade de concreción é síntese -Capacidade para relacionar ideas e conceptos. -Capacidade para relacionar contido de forma diacrónica e sincrónica. -Claridade e orde na exposición das ideas. -Aplicación práctica dos conceptos estudiados na aula. -Corrección gramatical e ortográfica. -Adecuación do rexistro lingüístico. * O valor máximo das preguntas sinalarase nos exercicios A valoración do docente de cada pregunta será proporcional á cantidade e calidade de exposición de contidos do alumno e á adecuación da expresión aos obxectivos propostos . Por tanto a valoración pode variar dende o 0 ata o valor máximo da pregunta. ** Non se admitirán párrafos de exame que presenten a mesma redacción que a dos temas entregados na aula: de ser ese o caso a pregunta invalidarase automáticamente *** non se admitirá a ningún alumno despois dos primeiros dez minutos tras o comezo so exame	X10X12,X14,X15, ,X24, X26	100% * Mínimo de 5 no exame

OBSERVACIÓNS

-Os alumnos que superen as catro faltas de asistencia á clase) terán que presentarse a un exame final cun formato diferente ao anterior no que non cabe eliminación da materia. Neste caso por tanto a materia a avaliar será toda a que aparece na programación incluídas lecturas feitas ou recomendadas e os listados de audicións.

-Estes alumnos realizarán un exame final nas datas propostas polo centro. A nota final será a do exame; posto que non se dispón de outras cualificacións é imprescindible ter unha nota mínima de 5

6.1.3. ADIANTO DE CONVOCATORIA

Os alumnos aos que lles reste so esta materia para rematar o plan de estudos poderán solicitar á xefatura de estudos un adianto da convocatoria ordinaria a finais de novembro, o que implica a súa avaliación segundo o procedemento de avaliación alternativa arriba exposto. A data do exame será fixado e comunicado ao alumno unha vez aprobada a súa solicitude.

6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA

Os alumnos que non superen a convocatoria ordinaria contan cunha convocatoria extraordinaria que o centro fixará dentro da segunda semana do calendario de exames (última semana de xuño). A súa avaliación seguirá o procedemento de avaliación alternativa arriba exposto.

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS	
DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
Deberanse cumprir as disposicións vixentes no marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social. Así mesmo terase en conta a ORDE do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia en que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

RECURSOS MATERIAIS NA AULA

-Ordenador con acceso a internet, e pantalla para mostrar os contidos audiovisuais nos que se basean as clases.
-Altofalantes conectados ao ordenador para un mellor son
-Fondos bibliográficos básicos para a consulta na aula: dicionarios e manuais de referencia.

FERRAMENTAS TECNOLÓXICAS DE CONTIDOS

AULA VIRTUAL: todos os contidos, prgramacións instruccions e actividades aparecerán na Aula Virtual ORGANOLOXÍA do Conservatorio Superior de música de A Coruña
https://www.edu.xunta.gal/centros/cmuscoruna/aulavirtual/course/view.php?id=64
YOUTUBE: https://www.youtube.com
MUSICAL INSTRUMENTS MUSIC ON LINE https://mimo-international.com/MIMO/
SPOTIFY Aplicación multiplataforma para escoitar música via streaming (hai tamén outras posibilidades): elaboraranse listados de audicións a escoitar para compartir co alumnado (suscrición do docente)
MUSICA EN EL PRADO
https://www.museodelprado.es/actualidad/multimedia/la-musica-en-el-prado-una-historia-en-imagenes/517884ce-1d92-4baf-8695-a58ba0514101

BIBLIOGRAFÍA

1 Referencias básicas.
Donington, Robert. *La música y sus instrumentos*. Madrid: Alianza, 1986.
Henrique, Luis L. *Acústica musical*. Lisboa: Fundaçao Gulbenkian, 2002.
Juan i Nebot, M. Antonia. “Versión castellana de la clasificación de instrumentos musicales según Erich von Hornbostel y Curt Sachs”. *Nassarre*, 14/1 (1998), pp. 365-387.
Massman, Herbert e Ferrer, Rodrigo. *Instrumentos musicales: Artesanía y ciencia*. Santiago de Chile: Dolmen,1993.
Olazábal, T. y Arias, R. *Acústica musical y organología*. Buenos Aires: Ricordi Americana, 1984.
Praetorius, Michael. *Syntagma Musicum.* Oxford: Clarendon Press, 1986.
Remnant, Mary. *Instrumentos musicales.* Barcelona: Ma Non Troppo, 2002.
Sachs, Curt. *Historia universal de los instrumentos musicales*. Buenos Aires: Centurión, 1940.

Sadie, Stanley, e Tyrrell, John (eds). *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 2ª ed., 29 vols. Oxford: Oxford University Press. 2001.
Tranchefort, François R. *Los instrumentos musicales en el mundo*. Madrid: Alianza Música, 1985.

2 Referencias complementarias.
Andrés, Ramón. *Diccionario de los Instrumentos Musicales*. *Desde la Antigüedad a J.S.Bach*. Barcelona: Península, 2001.
Baines, Anthony. *Historia de los instrumentos musicales*. Madrid: Taurus, 1988.
Calvo Manzano, Antonio. *Acústica físico-musical*. Madrid: Real Musical, 2002.
Diderot, Denis e D'Alembert, Jean Ronde. *LÈncyclopedie* (separata instrumentos musicales). Paris: Inter-Livres, 1994.
Maersch, Klaus, Rohde, Ulrich e Seiffer, Otto: *Atlas de los instrumentos musicales*. Madrid: Alianza Atlas, 2001.
Michels, Ulrich. *Atlas de Música.* Madrid: Alianza, 1994.
Montagu, Jeremy. *The world of medieval & renaissance musical instruments*. Nova York: Overlook Press, 1976.
Montagu, Jeremy. *The world of baroque & classical musical instruments*. Nova York: Overlook Press, 1976.
Montagu, Jeremy. *The world of romantic& modern musical instruments*. Nova York: Overlook Press, 1976.
Pierce, John R. *Los sonidos de la música*. Barcelona: Prensa Científica, 1985.
Ríos Alvaro, Koldo. *Lista de instrumentos de música occidentales anotada desde un punto de vista iconográfico, de Terence Ford, traducida y adaptada al español*. Madrid: AEDOM, 2000.
Schaeffer, Pierre. *Tratado de los objetos musicales.* Madrid: Alianza, 1988.
Villanueva, Carlos. *El pórtico de la Gloria: música, arte, pensamiento* (Cuadernos de música en Compostela, 2). Santiago de Compostela: Universidad de Santiago, 1988.

SELECCIÓN DE PÁXINAS WEB
https://ridim.org Répertoire International d'Iconographie Musicale (RIdIM).
https://www.gc.cuny.edu/Page-Elements/Academics-Research-Centers-Initiatives/Centers-and-Institutes/Barry-S-Brook-Center-for-Music-Research-and-Documentation/Research-Center-for-Music-Iconography-(RCMI) Research centre for musical iconography.
http://auladehistoriadelamusica.blogspot.com/ Blog do profesor onde se proporcionarán recursos para os alumnos
http://www.grovemusic.com . Enciclopedia on line (con suscrición).
http://www.jstor.org/music

OUTROS RECURSOS DIDÁCTICOS
www.abrsm.org/musicinwords
http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html

8. OBSERVACIÓNS

Aconséllase ao alumno :
-A asistencia e implicación nas clases
-A pronta obtención de recursos en papel ou en audiovisual que o docente proporcionará para dispoñer do material necesario no estudo persoal .
-A preparación regular dos contidos.
-A realización de esquemas e resumes coas súas propias conclusións.
- A asistencia as titorías sinaladas de acordo co docente para resolver dúbidas, planificar o estudio ou para calquera outra cuestión relacionada coa materia.
-A realización dos exercicios propostos polo docente.